

Práva obetí trestných činov v komparatívnom kontexte slovenského a českého zákona o obetiach trestných činov

JUDr. MARTINA KUREJOVÁ

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,
Právnická fakulta, Katedra trestného práva

DOI: <https://doi.org/10.24132/ZCU.NADEJE.2022.312-331>

Kľúčové slová:

obeť, obzvlášť zraniteľná obeť, práva obetí, komparácia práv obetí

Úvod

V spoločnosti neexistuje osoba, o ktorej by sme mohli povedať, že sa nemôže stať obeťou trestného činu. Niektoré osoby majú väčšie predpoklady stať sa obeťou, iné osoby majú tieto predpoklady menšie. Aktuálna spoločenská situácia si vyžaduje dôslednú úpravu práv obetí trestných činov a jednotlivých foriem pomoci obetiam trestných činov. Práva obetí trestných činov a im adresovaná pomoc je často diskutovanou témou a v určitých etapách spoločenského vývoja ešte viac, napríklad v prípade situácií, kde dôjde k ohrozeniu života alebo zdravia väčšieho počtu osôb, prípadne osôb patriacich k menšine. Je to z dôvodu, že obetiam trestných činov boli protiprávnym konaním porušené ich práva, slobody, a teda je potrebné zabezpečiť ich nápravu, prípadne odškodnenie za vzniknuté porušenie. Nakoľko obeť trestných činov často nevedia, aké sú ich práva a kto im môže poskytnúť pomoc, je dôležité, aby bola zákonná úprava pomoci obetiam trestných činov dostatočne a kvalitne spracovaná a zároveň kvalifikovane aplikovaná v praxi. Za týmto účelom sú v národných legislatívach Slovenskej a Českej republiky prijaté zákony o obetiach trestných činov, v Slovenskej

republike je to zákon č. 274/2017 Z. z. (ďalej ako „zákon o obetiach trestných činov SR“) a v Českej republike je to zákon č. 45/2013 Sb. (ďalej ako „zákon o obetiach trestných činov ČR“). Oba zákony sú úplnou transpozíciou Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/29/EÚ z 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov a ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2001/220/SVV. Transpozícia úpravy práv obetí sa v jednotlivých členských štátoch odlišuje ich rozsahom, či systematikou, a tak môžeme nachádzať určité rozdiely aj v právnej úprave Slovenskej a Českej republiky.

Predmetný príspevok sa v úvodnej časti venuje definícii pojmu obeť trestného činu, obzvlášť zraniteľná obeť a následne sa venuje jednotlivým právam obetí trestných činov, ktorú sú garantované v zmysle platnej právnej úpravy v Slovenskej a v Českej republike. V záverečnej časti príspevku je poukázané na vybrané rozdielne znaky úpravy práv obetí trestných činov a v súvislosti s tým sú uvedené návrhy *de lege ferenda*, ktoré by viedli k efektívnejšiemu uplatňovaniu práv obetí trestných činov v slovenskej praxi.

Pojem obeť trestného činu v Slovenskej a Českej republike

V odbornej literatúre sa pri definovaní pojmu obeť vychádza z viacerých hľadísk, pričom obeťami trestných činov, vzťahmi a interakciami medzi páchatelom a obeťou pred, počas a po trestnom čine, sa zaoberá samostatná, interdisciplinárna vedná disciplína, viktimológia.¹

V zmysle Deklarácie základných princípov spravodlivosti pre obeť trestných činov a zneužitia právomoci² sa obeťami trestných činov rozumejú „osoby, ktoré individuálne alebo kolektívne utrpeli ujmu, vrátane fyzického alebo psychického poškodenia, emocionálneho utrpenia, ekonomickej straty alebo závažného porušenia ich základných práv z dôvodu konania alebo nekonania, ktoré je porušením vnútroštátnych trestných zákonov platných v členských štátoch, vrátane tých zákonov, ktoré ustanovujú trestnosť zneužitia právomoci.“³

---

¹ ROMŽA, S. Viktimologické aspekty. In: ROMŽA, S. a kol. *Alternatívne spôsoby výkonu trestov*, s. 138.

² Prijaté Valným zhromaždením OSN č. 40/34 dňa 29. novembra 1985.

³ Úrad OSN pre kontrolu drog a prevenciu kriminality, Centrum pre medzinárodnú prevenciu kriminality. *Spravodlivosť pre obeť* (Príručka k aplikácii Deklarácie základných princípov spravodlivosti pre obeť trestných činov a zneužitia právomoci), s. 7.

Zákon o obetiach trestných činov SR a tiež zákon o obetiach trestných činov ČR definujú pojem obeť, a toto postavenie priznávajú primárnym (osoba, ktorej bola trestným činom spôsobená ujma) aj sekundárnym (osoba, ktorá bola v určitom vzťahu k osobe, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť) obeť. Podľa zákona o obetiach trestných činov SR je obeť definovaná ako „fyzická osoba, ktorej bolo alebo malo byť trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková škoda, nemajetková alebo iná škoda alebo boli porušené, či ohrozené jej zákonom chránené práva a slobody a tiež ako príbuzný v priamom rade, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec, manžel a osoba, ktorá žila v čase smrti v spoločnej domácnosti s osobou, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ako aj osoba závislá od osoby, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ak utrpeli v dôsledku smrti tejto osoby škodu; ak je týchto osôb viac, považuje sa za obeť každá z nich.“⁴ Zákon o obetiach trestných činov SR definuje tiež pojem obzvlášť zraniteľná obeť, ktorou sa rozumie dieťa (osoba mladšia ako osemnásť rokov), osoba staršia ako 75 rokov, osoba so zdravotným postihnutím, obeť vymedzených trestných činov (obchodovanie s ľuďmi, nedobrovoľné zmiznutie, týranie blízkej osoby a zverenej osoby, trestné činy spáchané organizovanou skupinou, niektorý z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, niektorý z trestných činov terorizmu alebo trestný čin domáceho násillia), obeť trestného činu spáchaného násillím alebo hrozbou násillia (z dôvodu jej pohlavia, sexuálnej orientácie, národnosti, rasovej alebo etnickej príslušnosti, náboženského vyznania alebo viery), prípadne obeť iného trestného činu, ktorá je vystavená vyššiemu riziku opakovanej viktimizácie alebo druhotnej viktimizácie zistenému na základe individuálneho posúdenia obeť a jej osobných vlastností, vzťahu k páchatelovi alebo závislosti od páchatel'a, druhu alebo povahy a okolností spáchania trestného činu.⁵ Obzvlášť zraniteľným obeť zákon o obetiach trestných činov SR priznáva väčší rozsah podpory a pomoci, resp. služieb, na ktoré majú tieto obeť právo a nárok, a tiež špecifický prístup zo strany orgánov činných v trestnom konaní a subjektov poskytujúcich pomoc obeť. Zákon o obetiach trestných činov SR definuje taktiež obeť násillného trestného činu ako „fyzickú osobu, ktorej bola úmyselným násillným trestným činom spôsobená ujma na zdraví; ak táto osoba v dôsledku tohto činu zomrela, obeť násillného trestného činu je aj pozostalý manžel po zomretom a pozostalé dieťa po zomretom, a ak ich niet, pozostalý rodič po zomretom a osoba, ktorá žila so

---

⁴ § 2 písm. b) zákona o obetiach trestných činov SR.

⁵ § 2 ods. 1 písm. c) zákona o obetiach trestných činov SR.

zomretým najmenej po dobu jedného roka pred smrťou v spoločnej domácnosti a ktorá sa so zomretým starala o spoločnú domácnosť, alebo osoba, ktorá bola odkázaná výživou na zomretého alebo osoba, ktorej bola spôsobená nemajetková ujma trestným činom obchodovania s ľuďmi, znásilnenia, sexuálneho násillia, sexuálneho zneužívania, týrania blízkej osoby a zverenej osoby alebo nedobrovoľného zmiznutia.“⁶

Na účely poskytovania služieb intervenčným centrom sa obeťou trestného činu domáceho násillia rozumie aj osoba ohrozená domácim násillím.⁷ Čo sa týka definície domáceho násillia, na účely zákona o obetiach trestných činov sa ním rozumie „trestný čin spáchaný násillím alebo hrozbou násillia na príbuznom v priamom rade, osvojiteľovi, osvojencovi, súrodencovi, manželovi, bývalom manželovi, druhovi, bývalom druhovi, rodičovi spoločného dieťaťa alebo inej osobe, ktorá s páchatelom žije alebo žila v spoločnej domácnosti.“⁸

Obete trestných činov majú v trestnom konaní postavenie poškodeného, oznamovateľa, alebo svedka. Poškodený je definovaný ako osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené práva či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.⁹ Na základe uvedeného možno konštatovať, že obeť je vo vzťahu k pojmu poškodený pojmom užším, nakoľko obeťou môže byť len fyzická osoba a poškodeným môže byť okrem fyzickej osoby aj právnická osoba. Zároveň je pojmom širším, a to z dôvodu, že obeťou je aj ďalší okruh subjektov vymedzený v zákone o obetiach trestných činov SR (teda nielen ten, komu bola trestným činom spôsobená škoda).

Podľa zákona o obetiach trestných činov ČR je obeť definovaná ako „fyzická osoba, ktorej bolo alebo malo byť trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená škoda alebo nemajetková ujma alebo na jej úkor sa páchatel trestným činom obohatil alebo mal obohatiť.“¹⁰ Ak bola trestným činom spôsobená obeť smrťou, považujú sa, ak utrpeli v dôsledku smrti obeť ujmu, „za obeť tiež jej príbuzný v priamom pokolení, súrodenec, osvojenec, osvojiteľ, manžel alebo registrovaný partner, druh alebo osoba, ktorej obeť ku dňu svojej smrti poskytovala alebo bola povinná poskytovať výživu. Ak je týchto osôb viac, považuje sa za obeť

---

⁶ § 2 ods. 1 písm. d) zákona o obetiach trestných činov SR.

⁷ § 2 ods. 4 zákona o obetiach trestných činov SR.

⁸ § 2 ods. 1 písm. e) zákona o obetiach trestných činov SR.

⁹ § 46 ods. 1 Trestného poriadku.

¹⁰ § 2 ods. 2 zákona o obetiach trestných činov ČR.

každá z nich.¹¹ Tiež je v zákone o obetiach trestných činov ČR definovaná zvlášť zraniteľná obeť, a tou je dieťa, osoba, ktorá je vysokého veku alebo je postihnutá fyzickým, mentálnym alebo psychickým hendikepom alebo zmyslovým poškodením, pokiaľ tieto skutočnosti môžu vzhľadom k okolnostiam prípadu a pomerom tejto osoby brániť jej plnému a účelnému uplatneniu v spoločnosti v porovnaní s jej ostatnými členmi, ďalej obeť vymedzených trestných činov (obchodovanie s ľuďmi, znásilnenie, týranie zverenej osoby, týranie osoby žijúcej v spoločnom obydli, trestný čin teroristického útoku), tiež je to obeť trestného činu proti ľudskej dôstojnosti v sexuálnej oblasti, trestného činu, ktorý zahrňoval nátlak, násilie či vyhrážanie násilím, trestného činu spáchaného pre príslušnosť k niektorému národu, rase, etnickej skupine, náboženstvu, triede alebo inej skupine osôb, alebo obeť trestného činu spáchaného v prospech organizovanej zločineckej skupiny, ak je v konkrétnom prípade zvýšené nebezpečenstvo spôsobenia druhotnej ujmy, najmä s ohľadom na jej vek, pohlavie, rasu, národnosť, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie, zdravotný stav, rozumovú vyspelosť, schopnosť vyjadrovať sa, životnú situáciu, v ktorej sa nachádza, alebo s ohľadom na vzťah k osobe podozrivej zo spáchania trestného činu alebo závislosť na nej.¹²

Na základe uvedených definícií možno konštatovať, že slovenská aj česká právna úprava definujú pojem obeť a tiež pojem obzvlášť zraniteľná obeť. V slovenskom zákone o obetiach trestných činov je navyše definovaná obeť násilného trestného činu a obeť trestného činu domáceho násillia.

Práva obetí trestných činov v Slovenskej republike

Obeťou trestného činu sa môže stať každý z nás a aj reakcia každej osoby na negatívne životné situácie môže byť veľmi individuálna. Osoby, ktoré sa ocitnú v postavení obeť trestného činu, môžu mať v súvislosti a v dôsledku toho aj ďalšie problémy (fyzické, psychické, finančné). Vyrovnanie sa s následkami trestného činu môže byť pre ne veľmi náročné, nakoľko sa ocitajú v situácii, v ktorej si často nevedia sami pomôcť. Na základe toho je nevyhnutné, aby mali dostatok informácií o možnostiach riešenia svojej situácie, aby im bola poskytnutá odborná pomoc od príslušných subjektov, laická pomoc od okolia, a tiež

---

¹¹ § 2 ods. 3 zákona o obetiach trestných činov ČR.

¹² § 2 ods. 4 zákona o obetiach trestných činov ČR.

aby si uplatnili práva, ktoré im prináležia. Pre potreby uplatnenia práv obete trestného činu sú tieto práva vymedzené tak v slovenskom, ako aj v českom zákone o obetiach trestných činov.

Medzi základné práva obetí trestných činov patrí právo byť vypočutý a právo na zaobchádzanie s úctou, rešpektom a citlivosťou. Okrem toho zákon o obetiach trestných činov SR upravuje konkrétne práva obetí, a to právo na informácie (§ 4), právo na poskytnutie odbornej pomoci (§ 5), právo na právnu pomoc (§ 7), právo na ochranu pred druhotnou viktimizáciou alebo opakovanou viktimizáciou (§ 8) a právo na odškodnenie (§ 9).

Právo obete trestného činu na informácie zahŕňa povinnosť viacerých subjektov, aby tieto informácie poskytli zrozumiteľným spôsobom v ústnej forme a v písomnej forme.¹³ Obefť má právo na poskytnutie informácií už pri prvom kontakte, ktorým zväčša býva policajt, prokurátor, lekár, prípadne subjekt poskytujúci pomoc obetiam. Policajt, prípadne prokurátor, je povinný pri prvom kontakte poskytnúť obeti pri zohľadnení odôvodnených potrieb obete v závislosti od jej veku, rozumovej a vôľovej vyspelosti, zdravotného stavu vrátane psychického stavu a charakteru trestného činu, informácie o postupoch týkajúcich sa podania trestného oznámenia a o právach a povinnostiach obete, ktorá má postavenie poškodeného v trestnom konaní v súvislosti s týmito postupmi, informácie o subjektoch poskytujúcich pomoc obetiam, kontaktných údajoch na tieto subjekty a forme odbornej pomoci, ktorá sa jej môže poskytnúť podľa tohto zákona, informácie o možnostiach poskytnutia nevyhnutnej zdravotnej starostlivosti, informácie o prístupe k právnej pomoci, informácie o podmienkach poskytnutia ochrany v prípade hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia alebo značnej škody na majetku, informácie o práve na tlmočenie a preklad, informácie o opatreniach na ochranu jej záujmov, o ktoré môže požiadať, ak má bydlisko v inom členskom štáte, informácie o postupoch domáhania sa nápravy v prípade porušenia svojich práv v trestnom konaní zo strany orgánov činných v trestnom konaní, informácie o kontaktných údajoch na komunikáciu v súvislosti s vecou, v ktorej je obeťou, informácie o postupoch súvisiacich s uplatnením nároku na náhradu škody v trestnom konaní, informácie o postupoch mediácie v trestnom konaní, informácie o možnosti a podmienkach uzavretia zmluvy, informácie o možnosti a podmienkach náhrady trov trestného konania obete, ktorá má postavenie poškodeného. Taktiež je policajt alebo prokurátor povinný pri poskytovaní vyššie uvedených informácií poskytnúť obeti súčinnosť

---

¹³ § 4 zákona o obetiach trestných činov SR.

pri kontaktovaní subjektov poskytujúcich pomoc obetiam, ak o to obeť požiada. V prípade, ak obeť ako prvú vyhľadá lekársku pomoc, poskytovateľ zdravotnej starostlivosti pri prvom kontakte s obeťou poskytne obeti kontaktné údaje subjektov poskytujúcich pomoc obetiam. Okrem uvedených subjektov poskytujúcich pomoc obetiam informácie aj subjekty poskytujúce pomoc obetiam, a to informácie o forme a rozsahu odbornej pomoci, ktorá je poskytovaná obetiam, vrátane informácie v akom rozsahu je poskytovaná bezplatne; ak odbornú pomoc, ktorú obeť potrebuje neposkytujú, odkážu obeť na iný subjekt poskytujúci potrebnú pomoc obetiam, informácie o právach obeť, ktoré jej patria podľa tohto zákona vrátane práva na odškodnenie obeť násilného trestného činu, informácie o právach obeť, ktorá má postavenie poškodeného alebo svedka v trestnom konaní a informácie o finančných a praktických záležitostiach vzniknutých ako následok trestného činu.

Ďalšími subjektmi, ktoré poskytujú informácie obetiam trestného činu mimo zákona o obetiach trestných činov SR, sú informačné kancelárie, ktoré vznikli na základe Národného projektu „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť.“¹⁴ Tieto informačné kancelárie vznikli v každom krajskom meste a okrem toho bola sieť informačných kancelárií na základe potrieb vychádzajúcich z praxe postupne rozšírená o osem detašovaných pracovísk v okresoch Malacky, Dunajská Streda, Poprad, Prievidza, Lučenec, Ružomberok, Levice a Michalovce. Informačné kancelárie sú zriadené Ministerstvom vnútra SR, odborom prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR a poskytujú obetiam potrebné informácie a vhodne ich usmernia, aby boli schopné samostatne sa rozhodnúť a uskutočniť kroky potrebné k riešeniu svojej situácie. Služby informačných kancelárií sú zamerané na päť cieľových skupín – obeť z radov seniorov, obeť násilných trestných činov, obeť nenávisťných trestných činov a extrémizmu, obeť obchodovania s ľuďmi a obeť z radov mládeže. Ich hlavou úlohou je teda poskytnutie základných informácií obetiam trestných činov a prípadné sprostredkovanie poskytovania služieb v troch vybraných oblastiach – sociálne a psychologické poradenstvo, právne usmernenie a podpora. Obetiam trestných činov je na kontaktnom bode k dispozícii koordinátor na regionálnej úrovni a dvaja asistenti koordinátora. Uvedení

---

¹⁴ Ministerstvo vnútra SR. Sekcia Prevencia kriminality. *Národný projekt „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“ (Pomoc obetiam)*. 2022, [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?narodny-projekt-zlepsenie-pristupu-obeti-trestnych-cinov-k-sluzbam-a-vytvorenie-kontaktnych-bodov-pre-obete-o-projekte>.

pracovníci na základe identifikovaných potrieb každého individuálneho prípadu zabezpečia obeť alebo potenciálne obeť bezproblémový a promptný prístup k základným informáciám.¹⁵ Služby informačných kancelárií sú poskytované bezplatne a diskrétno. Okrem priamej podpory obetiam trestných činov je ich úlohou aj preventívna osvetová činnosť.

Ďalším právom obetí trestných činov je *právo na poskytnutie odbornej pomoci*, ktorú poskytujú alebo zabezpečujú subjekty poskytujúce pomoc obetiam (subjekty, ktoré sú zapísané v registri subjektov poskytujúcich pomoc obetiam a majú udelenú akreditáciu).¹⁶ Právo na poskytnutie odbornej pomoci sa obeť zaručuje bez ohľadu na podanie trestného oznámenia alebo jej aktívnu účasť v trestnom konaní. Obeť má právo na poskytnutie odbornej pomoci v súlade so svojimi osobitnými potrebami a v rozsahu primeranom ujme spôsobenej trestným činom. Odborná pomoc má podľa zákona o obetiach trestných činov SR dve formy, a to všeobecná odborná pomoc obeť a špecializovaná odborná pomoc obzvlášť zraniteľnej obeť. Všeobecnou odbornou pomocou obeť rozumieme odbornú činnosť a poskytovanie služieb, konkrétne poskytnutie a náležité vysvetlenie informácií (poskytované policajtom a subjektom poskytujúcim pomoc obetiam), právnu pomoc na uplatnenie práv obeť, ktoré jej patria podľa tohto zákona (ide o uplatnenie práva na profesionálny a ohľaduplný prístup k obeť, práva na individuálne posúdenie potrieb obeť, práva na tlmočenie a preklad, práva na odškodnenie, a iné), právnu pomoc na uplatnenie práv obeť, ktorá má postavenie poškodeného alebo svedka v trestnom konaní, psychologickú pomoc (terapia pre obeť a jej deti), poradenstvo týkajúce sa rizika a predchádzania opakovanej viktimizácii. Všeobecnú odbornú pomoc je subjekt poskytujúci pomoc obetiam povinný poskytnúť obeť na požiadanie bez zbytočného odkladu, a to bezplatne alebo za poplatok.¹⁷ Špecializovanou odbornou pomocou obzvlášť zraniteľnej obeť rozumieme cieľenú a integrovanú odbornú činnosť a poskytovanie služieb, ktorými sa rozumie poskytovanie všeobecnej odbornej pomoci, poskytnutie krízovej psychologickojej intervencie (napr. právne zastupovanie obeť v trestnom konaní, poradenstvo pri podávaní žiadosti o odškodnenie, vypracovanie a podanie návrhov na vydanie neodkladného opatrenia), vyhodnotenie hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia, sprostredkovanie poskytovania

---

¹⁵ Prevencia kriminality. *Stali ste sa obeťou trestného činu? Pomoc a usmernenie nájdete v informačných kanceláriách v každom krajskom meste*. 2022, [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://prevenciakriminality.sk/p/o-pomoci-obetiam>.

¹⁶ § 5 zákona o obetiach trestných činov SR.

¹⁷ § 6 ods. 2 zákona o obetiach trestných činov SR.

sociálnych služieb v zariadení núdzového bývania a špecializovaného sociálneho poradenstva, ak život alebo zdravie obzvlášť zraniteľnej obeť je bezprostredne ohrozené.¹⁸ Špecializovanú odbornú pomoc obzvlášť zraniteľnej obeť je subjekt poskytujúci pomoc obetiam povinný poskytnúť na požiadanie bez zbytočného odkladu a bezplatne.¹⁹

Ďalším právom obeť trestných činov je *právo na právnu pomoc*, ktorou rozumieme poskytovanie právnych informácií a právne zastupovanie obeť v trestnom konaní a v civilných súdnych konaniach, ktoré súvisia so zabezpečením ochrany a uplatnením práv obeť.²⁰ Právnu pomoc poskytuje obetiam Centrum právnej pomoci za podmienok a v rozsahu ustanovenom v osobitnom predpise (nie v trestných veciach),²¹ subjekt poskytujúci pomoc obetiam (musia mať udelenú na túto činnosť akreditáciu Ministerstvom spravodlivosti SR a byť zapísané v registri subjektov poskytujúcich pomoc obetiam) a advokát za podmienok a v rozsahu ustanovenom podľa Trestného poriadku.

Dôležitým právom obeť trestných činov je *právo na ochranu pred druhotnou²² viktimizáciou alebo opakovanou²³ viktimizáciou*, ktoré je upravené v § 8 zákona o obetiach trestných činov SR. Orgány činné v trestnom konaní, súd a subjekty poskytujúce pomoc obetiam majú v zmysle tohto ustanovenia postupovať tak, aby ich činnosť nespôsobovala obeť a jej rodinným príslušníkom druhotnú viktimizáciu a prijímajú účinné opatrenia, ktoré by mali zabrániť opakovanej viktimizácii. Za týmto účelom orgány činné v trestnom konaní a súd používajú vhodne prispôsobené úradné miestnosti, prípadne prijímajú iné opatrenia na zabránenie styku páchatela s obeťou a jej rodinnými príslušníkmi. Práve na to je zameraný projekt Ministerstva spravodlivosti SR „Zvyšovanie účinnosti súdництва prostredníctvom ochrany/posilnenia postavenia obeť a zraniteľných strán“, vďaka ktorému od marca 2022 vznikajú na súdoch špeciálne miestnosti

---

¹⁸ § 5 ods. 4 zákona o obetiach trestných činov SR.

¹⁹ § 6 ods. 1 zákona o obetiach trestných činov SR.

²⁰ § 7 zákona o obetiach trestných činov SR.

²¹ Zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov.

²² Ujma, ktorá obeť vznikla v dôsledku konania alebo nekonania orgánu verejnej moci, subjektu poskytujúceho pomoc obetiam, poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, znalca, tlmočníka, obhajcu alebo oznamovacích prostriedkov.

²³ Ujma, ktorá obeť vznikla v dôsledku pokračujúceho konania páchatela, ktoré spočíva v pôsobení na obeť vyhrážaním, zastrašovaním, nátlakom, zneužívaním moci nad obeťou, pomstnením sa alebo inou formou s cieľom pôsobiť na fyzickú integritu obeť alebo psychickú integritu obeť.

pre výsluch detí a obzvlášť zraniteľných obetí.²⁴ Taktiež bola v rámci tohto projektu vytvorená a distribuovaná metodická príručka pre sudcov s názvom Zvyšovanie efektívnosti a kvality justičného systému v oblasti ochrany maloletých ako obetí trestných činov a v rámci rodinných právnych sporov. Cieľom zriadenia špeciálnych miestností a vytvorenia jednotnej metodiky je, aby boli deťom a zraniteľným obetiam vytvorené čo možno najvhodnejšie podmienky počas súdneho konania, ale tiež aby zisťovanie názoru dieťaťa nebolo pre neho traumatizujúce. Súčasťou projektu je tiež edukačný program sudcov, v rámci ktorého sa bude realizovať aj vzdelávanie sudcov v oblasti individuálneho prístupu k maloletým pri zisťovaní ich názoru v civilných konaniach. Cieľom je vytvorenie edukačného programu, ktorý zlepši vedomosti o zaobchádzaní s maloletými deťmi, no zároveň aj vytvorenie súčinnosti medzi súdmi a prokuratúrou a zjednotenie postoja k maloletým deťom (ako aj obetiam) počas celého konania.²⁵

Tiež je dôležité z hľadiska ochrany obete pred druhotnou viktimizáciou, aby bolo jej lekárske vyšetrenie prikázané v nevyhnutnej miere a len vtedy, ak je to potrebné na účely trestného konania. Z hľadiska ochrany obete pred opakovanou viktimizáciou alebo hroziacim nebezpečenstvom je príslušný orgán oprávnený rozhodnúť o uložení osobitných opatrení podľa osobitného predpisu, napr. primerané povinnosti a obmedzenia podľa § 82 Trestného poriadku. V rámci ochrany obete pred viktimizáciou príslušné orgány informujú obeť a rodinných príslušníkov obete o opatreniach prijatých na jej ochranu v dôsledku pobytu páchatela na slobode.

Posledným významným právom obete trestného činu upraveným v zákone o obetiach trestných činov SR je *právo na odškodnenie*.²⁶ Podľa § 9 zákona o obetiach trestných činov SR má obeť násilného trestného činu za podmienok a v rozsahu ustanovenom týmto zákonom právo na odškodnenie, ktoré jej poskytnie štát. O podmienkach odškodnenia sú povinné informovať obeť násilného trestného činu, ktorej bola spôsobená ujma na zdraví, orgány činné v trestnom konaní. V zákone o obetiach trestných činov SR je výslovne vymedzené, kto má

²⁴ V období od marca do mája 2022 vznikli na 8 súdoch (okresných súdoch v Galante, Spišskej Novej Vsi, Rožňave, Rimavskej Sobote, Zvolene, Bratislave II, Prešove a Krajského súdu v Prešove) špeciálne miestnosti.

²⁵ Ministerstvo spravodlivosti SR. Aktuality. *V období od marca do mája 2022 vznikajú na 8 súdoch špeciálne miestnosti, ktoré pomôžu pri vypočúvaní detí a obzvlášť zraniteľných obetí*. 2022, [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.justice.gov.sk/aktualne-temy/v-obdobi-od-marca-do-maja-2022-vznikaju-na-8-sudoch-specialne-miestnosti-ktore-pomozu-pri-vypocuvani-deti-a-obzvlast-zranitelnych-obeti/>.

²⁶ § 9 až § 22 zákona o obetiach trestných činov SR.

právo požiadať o odškodnenie a tiež kedy nemožno odškodnenie obeti násilného trestného činu priznať. Tiež je v zákone o obetiach trestných činov SR určený rozsah odškodnenia, pričom celková suma odškodnenia nesmie presiahnuť päťdesiatnásobok sumy mesačnej minimálnej mzdy platenej na obdobie kalendárneho roka, v ktorom došlo k spáchaniu trestného činu. O poskytnutí odškodnenia rozhoduje na základe písomnej žiadosti Ministerstvo spravodlivosti SR.

Práva obetí trestných činov v Českej republike

Nasledujúca časť príspevku sa venuje analýze práv obete, ktoré sú garantované podľa platného zákona o obetiach trestných činov ČR. Tieto práva sú poskytované obetiam trestných činov ako subjektom práva, ktoré si vyžadujú zvláštnu starostlivosť zo strany štátu. Konkrétne ide o právo na odbornú pomoc, právo na informácie, právo na ochranu pred hroziacim nebezpečenstvom, právo na ochranu súkromia, právo na ochranu pred druhotnou ujmom a právo na peňažnú pomoc.

Prvým právom obetí trestných činov, ktoré je upravené zákonom o obetiach trestných činov ČR, je *právo na poskytnutie odbornej pomoci*.²⁷ Odbornú pomoc obetiam a osobám im blízkym, ktorým vznikla v dôsledku spáchania trestného činu na obeti škoda alebo nemajetková ujma, poskytujú subjekty zapísané v registri poskytovateľov pomoci obetiam trestných činov. Túto odbornú pomoc poskytujú v zapísanom rozsahu a za podmienok stanovených zákonom o obetiach trestných činov ČR alebo iným právnym predpisom. Odbornou pomocou sa rozumie psychologické poradenstvo, sociálne poradenstvo, právna pomoc, poskytovanie právnych informácií (tým rozumieme poskytovanie informácií o právnej úprave) alebo restoratívne programy (obnovenie stavu, ktorý bol spáchaním trestného činu narušený), ktoré sú poskytované pred začatím trestného konania, v jeho priebehu i po jeho skončení. Odborná pomoc je poskytovaná do doby, dokiaľ si to vyžaduje jej účel. Subjekty zapísané v registri poskytovateľov pomoci obetiam trestných činov sú povinné poskytovať odbornú pomoc bez zbytočného odkladu bezplatne na základe žiadosti zvlášť zraniteľnej obete, ktorá túto pomoc potrebuje. To ale neplatí, ak ide o obeť trestného činu zanedbania povinnej výživy, pričom nevzniklo týmto činom nebezpečenstvo núdze alebo

---

²⁷ § 4 až § 6 zákona o obetiach trestných činov ČR.

trvale nepriaznivý následok.²⁸ Subjektom zapísaným v registri poskytovateľov pomoci obetiam trestných činov je zároveň ponechaná možnosť, aby poskytovali odbornú pomoc bezplatne aj iným osobám.²⁹ V § 6 zákona o obetiach trestných činov ČR je upravená právna pomoc a poskytovanie právnych informácií, pričom právna pomoc je obetiam a blízkym osobám na ich žiadosť poskytovaná bezplatne za podmienok a v rozsahu stanovenom v inom právnom predpise. Ďalej je tiež uvedené, že právnu pomoc môžu podľa zákona o obetiach trestných činov ČR poskytovať len advokáti. Čo sa týka poskytovania právnych informácií, tie podľa zákona o obetiach trestných činov ČR môžu poskytovať subjekty akreditované na poskytovanie právnych informácií a Probačná a mediačná služba (a to obetiam, dotknutým blízkym osobám a tiež právnickým osobám, na ktorých bol spáchaný trestný čin na základe zneužitia údajov umožňujúcich jej identifikáciu).

Ďalším právom obetí trestných činov je *právo na informácie*.³⁰ To zahŕňa právo obeť na informácie, ktoré sa týkajú veci, v ktorej bol na nej spáchaný trestný čin. Zároveň sú vymedzené orgány, ktoré tieto informácie obetiam poskytujú, a sú to orgány činné v trestnom konaní, štátny zástupca a ďalšie subjekty. Sú tu špecifikované informácie, ktoré sú poskytované policajnými orgánmi obeť pri prvom kontakte a sú jej poskytované aj bez jej žiadosti. Ide napríklad o informácie, u ktorého konkrétneho orgánu môže podať trestné oznámenie a poskytnúť obeť kontakt na tento orgán, tiež na ktoré subjekty zapísané v registri poskytovateľov pomoci obetiam trestných činov sa môže obeť obrátiť so žiadosťou o odbornú pomoc, za akých podmienok má právo na bezplatnú odbornú pomoc a poskytne obeť kontakt na tieto subjekty, aké etapy konania nasledujú po trestnom oznámení a aká je úloha obeť v týchto etapách, za akých podmienok a v akom rozsahu má právo na peňažnú pomoc, tiež na ktoré najbližšie azylové domy, intervenčné centrá či iné zariadenia sociálnych služieb poskytujúcich pobytové služby sa môže obrátiť. Zároveň je upravené, že predmetné informácie sa poskytujú obetiam v písomnej forme, no niektoré musia byť obeť tiež zrozumiteľne ústne vysvetlené. Čo sa týka poskytovania informácií subjektmi zapísanými v registri poskytovateľov pomoci obetiam trestných činov, tieto poskytujú obetiam najmä informácie o službách, ktoré obetiam poskytujú, o ich rozsahu, vrátane informácie, či je služba poskytovaná bezplatne. Ak požadovaný

---

²⁸ § 5 ods. 1 zákona o obetiach trestných činov ČR.

²⁹ § 5 ods. 2 zákona o obetiach trestných činov ČR.

³⁰ § 7 až v § 13 zákona o obetiach trestných činov ČR.

druh služby neposkytuje, odkáže obeť na iný subjekt zapísaný v registri poskytovateľov pomoci obetiam trestných činov, ktorý požadovanú službu poskytuje. Tiež informujú obeť o právach podľa zákona o obetiach trestných činov ČR, podľa trestného zákona a tiež o priebehu trestného konania a postavenia obeť ako poškodeného alebo svedka. V zákone o obetiach trestných činov ČR sú ako ďalšie subjekty, ktoré poskytujú obetiam potrebné informácie pri prvom kontakte, vymedzené obecná polícia, Vojenská polícia, Väzenská služba Českej republiky, colný úrad, zdravotnícke zariadenie.³¹ Ďalšími informáciami,³² ktoré sú poskytované na žiadosť obeť orgánom činným v trestnom konaní, sú napríklad informácie, že trestné konanie nebolo začaté, alebo informácia o skutku, z ktorého je osoba, proti ktorej sa konanie vedie, obvinená, vrátane jej právnej kvalifikácie. Tiež sú špecifikované informácie, ktoré na žiadosť obeť poskytujú väznice a poskytovatelia zdravotných služieb, v ktorého zdravotníckom zariadení odsúdený vykonáva ústavné ochranné liečenie, alebo ústav pre výkon zabezpečovacej detencie, a sú to napríklad informácia o prepustení alebo úteku obvineného z väzby, alebo o prerušení výkonu trestu odňatia slobody. Taktiež je v zákone o obetiach trestných činov ČR upravené informovanie obeť, ktorá vyhlási, že neovláda český jazyk. V takom prípade sa postupuje tak, že sa jej informácie poskytnú v jazyku, o ktorom prehlási, že mu rozumie alebo v úradnom jazyku štátu, ktorého je občanom.³³ Je potrebné, aby boli obeť informované zrozumiteľným spôsobom so zohľadnením ich veku, rozumovej a vôľovej vyspelosti, gramotnosti a zdravotného stavu vrátane psychického stavu; jednotlivé informácie sa obeť poskytnú v rozsahu, ktorý zodpovedá jej konkrétnym potrebám s ohľadom na povahu a závažnosť trestného činu. Tiež je špecifikované, ktoré informácie musia byť obeť poskytnuté v písomnej a ústnej forme a ktoré informácie musia byť obeť poskytnuté aspoň písomne.

Ďalším právom obeť trestných činov je *právo na ochranu pred hroziacim nebezpečenstvom*.³⁴ V tomto ustanovení nie sú upravené žiadne nové práva obeť trestných činov, ide skôr o zhrnutie práv obeť na ochranu pred hroziacim nebezpečenstvom podľa iných právnych predpisov. Je tu uvedené, že policajti, colníci, príslušníci väzenskej služby, vojenský policajti a strážnici obecných polícii v prípadoch ustanovených iným právnym predpisom, keď dochádza k ohrozeniu

---

³¹ § 10 zákona o obetiach trestných činov ČR.

³² § 11 zákona o obetiach trestných činov ČR.

³³ § 12 zákona o obetiach trestných činov ČR.

³⁴ § 14 zákona o obetiach trestných činov ČR.

bezpečia obete, vykonajú úkony alebo prijímú iné opatrenia, aby bolo zaistené bezpečie obete. Taktiež je upravená krátkodobá ochrana obete poskytnutá Políciou Českej republiky za podmienok stanovených iným právnym predpisom (fyzická ochrana, použitie zabezpečovacej techniky, poradensko-preventívna činnosť).³⁵ Ďalej je tu upravené vykázanie osoby zo spoločného obydlija Políciou Českej republiky, ktoré trvá 10 dní, a túto dobu nie je možné skrátiť ani so súhlasom ohrozenej osoby.³⁶ Ďalej právo na ochranu pred hroziacim nebezpečenstvom zahŕňa aj úpravu predbežných opatrení vydaných v občianskom súdnom konaní, poskytovanie zvláštnej ochrany obeti (v postavení svedka), utajenie totožnosti a podoby obete v postavení svedka, vydanie predbežného opatrenia súdom alebo štátnym zástupcom v trestnom konaní a tiež vydanie európskeho ochranného príkazu justičným orgánom za podmienok stanovených zákonom o medzinárodnej justičnej spolupráci v trestných veciach.

Ďalším právom obetí trestných činov je *právo na ochranu súkromia*,³⁷ ktoré zahŕňa zákaz zverejniť informácie umožňujúce zistenie totožnosti obete (zákaz je upravený v trestnom poriadku). Tiež je upravené poskytovanie osobných údajov obete, a to tak, že ak požiada obeť, jej splnomocnenec, zákonný zástupca, opatrovník alebo dôverník, vedú sa údaje týchto osôb o bydlisku, doručovacej adrese, mieste výkonu ich zamestnania, povolania alebo podnikania, o ich osobných, rodinných a majetkových pomeroch tak, aby sa s nimi mohli zoznamovať len orgány činné v trestnom konaní, policajti a úradníci Probačnej a mediačnej služby činní v danej veci.

Ďalším dôležitým právom obetí trestných činov je *právo na ochranu pred druhotnou ujmu*.³⁸ Jednou z podstatných súčastí tohto práva obete je zabránenie

---

³⁵ DOBOŠ, I. – ČERNANSKÝ, M. Práva obete garantované českým zákonom o obetiach a možnosti inšpirácie pri tvorbe slovenskej právnej úpravy. In: KURUC, P. (ed.). *Obete kriminality a ich práva. Zborník príspevkov zo seminára s medzinárodnou účasťou konaného dňa 6. novembra 2014 na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave*. Žilina: Spoločnosť pre trestné právo a kriminológiu, 2015, s. 290.

³⁶ § 44 Zákona o Polícii Českej republiky – ide o vykázanie z bytu alebo domu spoločne obývaného s útokom ohrozenou osobou a tiež z bezprostredného okolia spoločného obydlija. Policajti je oprávnený túto osobu vykázať aj v jej neprítomnosti. Tiež je upravená povinnosť policajta, aby do 24 hodín od vykonania vykázania poslal kópiu úradného záznamu o vykázaní príslušnému intervenčnému centru a súdu, ktorý je príslušný na rozhodnutie o návrhu na vydanie predbežného opatrenia podľa zákona o zvláštnych súdnych konaniach. Ďalej je policajti povinný v lehote troch dní od vykázania vykonať kontrolu, či vykázaná osoba dodržiava povinnosti vyplývajúce z vykázania. O všetkých vykonaných úkonoch a opatreniach spíše policajti úradný záznam.

³⁷ § 15 a § 16 zákona o obetiach trestných činov ČR.

³⁸ § 17 až § 22 zákona o obetiach trestných činov ČR.

kontakto obeť a osoby jej blízkej s osobou, ktorú obeť označila za páchatela, s osobou podozrivou alebo s osobou, proti ktorej sa trestné konanie vedie. O naplnenie tohto opatrenia môže obeť a osoba jej blízka požiadať v ktoromkoľvek štádiu trestného konania, prípadne i pred jeho začatím. Takejto žiadosti sú príslušné orgány povinné vyhovieť, ak ide o zvlášť zraniteľnú obeť a nevyučuje to povaha vykonávaného úkonu. Ak by nebolo možné takej žiadosti vyhovieť, sú príslušné orgány povinné urobiť vhodné opatrenia, aby sa obeť nedostala do kontaktu s osobou, ktorú označila za páchatela, s osobou podozrivou zo spáchania trestného činu alebo proti ktorej sa trestné konanie vedie, pred začatím a po skončení úkonu. Čo sa týka podania vysvetlenia a výsluchu obeť,³⁹ otázky, ktoré smerujú do jej intímnej oblasti (napríklad týkajúce sa predchádzajúcich sexuálnych vzťahov), tie možno klásť len vtedy, pokiaľ je to nevyhnutné pre objasnenie skutočností dôležitých pre trestné konanie. Tento typ otázok je potrebné klásť šetrne a po obsahovej stránke vyčerpávajúcim spôsobom, aby nebolo potrebné výsluch opakovať. Súčasne má obeť právo kedykoľvek podať námietky proti zameraniu otázky a tie sa poznamenajú do zápisnice. Či je námietka dôvodná, o tom rozhodne vypočúvajúci orgán. Ďalej je v rámci tohto práva obeť upravené podanie vysvetlenia a výsluch osobou rovnakého alebo opačného pohlavia.⁴⁰ Toto opatrenie zahŕňa právo obeť žiadať, aby bola v prípravnom konaní vypočutá osobou rovnakého alebo opačného pohlavia. V prípade, ak o to požiada zvlášť zraniteľná obeť, je nutné jej vyhovieť, ak tomu nebránia vážne dôvody (tie sa uvedú v zápisnici). Pri ostatných obetiach toto pravidlo nie je tak striktné, no i tak by malo byť obeti vyhovené vždy, keď je to možné. Zvlášť zraniteľná obeť môže tiež žiadať, aby ak je potrebné tlmočiť jej výpoveď, bol pribratý tlmočník rovnakého alebo opačného pohlavia. Orgán činný v trestnom konaní žiadosti vyhovie, okrem prípadu, ak nemožno vykonanie úkonu odložiť alebo tlmočníka požadovaného pohlavia zaistiť. V rámci tohto práva obeť je upravené aj podanie vysvetlenia a výsluch zvlášť zraniteľnej obeť, ktorú je nutné vypočúvať obzvlášť citlivo a s ohľadom na konkrétne okolnosti, ktoré ju robia zvlášť zraniteľnou.⁴¹ Výsluch zvlášť zraniteľnej obeť sa vykonáva tak, aby nemusel byť neskôr opakovaný. V prípade ďalšieho výsluchu pred rovnakým orgánom je vypočúvajúcim spravidla rovnaká osoba, ak tomu nebránia dôležité dôvody. Tiež je upravené opatrenie, ak si nepraje zvlášť zraniteľná obeť

---

³⁹ § 18 zákona o obetiach trestných činov ČR.

⁴⁰ § 19 zákona o obetiach trestných činov ČR.

⁴¹ § 20 zákona o obetiach trestných činov ČR.

bezprostredný vizuálny kontakt s osobou podozrivou zo spáchania trestného činu alebo s osobou, proti ktorej sa trestné konanie vedie. V takom prípade ak tomu nebránia závažné dôvody, urobia sa potrebné opatrenia, aby k takému vizuálnemu kontaktu nedošlo (využívajú sa audiovizuálne techniky). Je ale tiež potrebné zaistiť, aby nebolo porušené právo na obhajobu. Ďalej je upravené právo obete na sprievod dôverníka⁴² na úkony trestného konania a k podaniu vysvetlenia.⁴³ Dôverník však nemôže zasahovať do priebehu úkonu. Významným právom obete je tiež jej prehlásenie o dopade trestného činu na jej život,⁴⁴ ktoré môže urobiť v ktoromkoľvek štádiu trestného konania. Toto vyhlásenie môže urobiť obeť aj písomne, pričom toto vyhlásenie môže mať vplyv na nárok obete na náhradu nemajetkovej ujmy, o ktorom rozhodne súd. V rámci tohto vyhlásenia obeť uvádza, aký dopad mal trestný čin na ňu a jej rodinu. Konkrétne ide o emočný dopad (napríklad aké sú jej pocity a reakcie, ako ovplyvnil trestný čin jej zamestnanie, jej schopnosť pracovať alebo študovať, ako sa cíti pri kontakte s páchatelom), fyzický dopad (napríklad aké zranenia alebo zdravotné komplikácie, aj psychické, jej boli spôsobené, či podstúpila hospitalizáciu alebo operáciu, či začala užívať nejaké lieky), finančný dopad (napríklad aká škoda jej bola trestným činom spôsobená, náklady vynaložené na liečbu, finančné vyjadrenie spôsobenej nemajetkovej ujmy) a ďalšie dopady.⁴⁵

Posledným z práv upravených zákonom o obetiach trestných činov ČR je *právo na peňažnú pomoc*.⁴⁶ Peňažnú pomoc obeti poskytne štát. Zákon o obetiach trestných činov ČR zároveň určuje okruh oprávnených žiadateľov (obetí), ktorým sa peňažná pomoc poskytuje. Vo veciach peňažnej pomoci koná v mene štátu Ministerstvo spravodlivosti ČR. V zákone o obetiach trestných činov ČR je tiež vymedzený účel peňažnej pomoci,⁴⁷ ktorý spočíva v jednorazovom poskytnutí peňažnej čiastky k preklenutiu zhoršenej sociálnej situácie spôsobenej obeti trestným činom. Peňažná pomoc sa poskytne, ak škoda, ujma na zdraví alebo iná nemajetková ujma nebola plne nahradená. Predpokladom

---

⁴² Fyzická osoba spôsobilá na právne úkony, ktorú si obeť vyberie. Poskytuje obeti psychickú pomoc a môže byť tiež jej splnomocnencom. Nemôže to byť osoba, ktorá má v trestnom konaní postavenie obvineného, obhajcu, svedka, znalca alebo tlmočníka.

⁴³ § 21 zákona o obetiach trestných činov ČR.

⁴⁴ § 22 zákona o obetiach trestných činov ČR.

⁴⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Sekcia Prevence. *POMOC OBĚTEM TČ. Právo na prohlášení o dopadu trestného činu*. 2022, [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-prohlaseni-o-dopadu-trestneho-cinu.aspx>.

⁴⁶ § 23 až § 37 zákona o obetiach trestných činov ČR.

⁴⁷ § 25 zákona o obetiach trestných činov ČR.

poskytnutia peňažnej pomoci je preukázanie toho, že páchatel' trestného činu, ktorým bola spôsobená smrť, ujma na zdraví alebo iná nemajetková ujma, bol uznaný za vinného alebo oslobodený spod obžaloby pre nepríčetnosť. Tiež sú stanovené aj ďalšie prípady, kedy sa poskytne peňažná pomoc, nakoľko nie sú na základe výsledkov vyšetrovania orgánov činných v trestnom konaní dôvodné pochybnosti, že sa stal trestný čin, v dôsledku ktorého bola obeť spôsobená smrť, ujma na zdraví alebo iná nemajetková ujma. Zákon tiež vymedzuje dôvody neposkytnutia peňažnej pomoci, a to ak je obeť stíhaná ako spoluobvinená v trestnom konaní vedenom pre trestný čin, v dôsledku ktorého jej bola spôsobená škoda, ujma na zdraví alebo iná nemajetková ujma, alebo bola účastníkom takého trestného činu, alebo nedala súhlas k trestnému stíhaniu páchatela trestného činu v prípade, kedy je tento súhlas podmienkou pre začatie trestného stíhania alebo pokračovania v ňom, alebo vzala taký súhlas späť. Tiež nebude poskytnutá peňažná pomoc obeť vtedy, ak neposkytla orgánom činným v trestnom konaní potrebnú súčinnosť (bez zbytočného odkladu bez vážneho dôvodu nepodala oznámenie o trestnom čine, alebo ako svedok v trestnom konaní využila s odvolaním sa na svoj pomer k páchatelovi právo odoprieť výpoveď).⁴⁸ V zákone o obetiach trestných činov ČR je tiež vymedzené, že peňažná pomoc sa poskytuje na žiadosť primárnej obeť a sekundárnych obeť (pozostalí) v konkrétne určenej výške.⁴⁹ Žiadosť možno podať do dvoch rokov odo dňa, kedy sa obeť dozvedela o škode alebo nemajetkovej ujme spôsobenej trestným činom, najneskôr však do piatich rokov od spáchania trestného činu, inak právo zaniká.⁵⁰ Žiadosti obeť o peňažnú pomoc posudzuje a vo veci poskytnutia peňažnej pomoci vydáva rozhodnutie Ministerstvo spravodlivosti ČR.

---

⁴⁸ § 27 zákona o obetiach trestných činov ČR.

⁴⁹ § 28 zákona o obetiach trestných činov ČR.

⁵⁰ § 30 zákona o obetiach trestných činov ČR.

Komparácia vybraných práv obetí garantovaných zákonom o obetiach trestných činov v Slovenskej republike a v Českej republike

V tejto časti príspevku sa autorka venuje porovnaniu vybraných práv, ktoré sú upravené zákonmi o obetiach trestných činov v SR a ČR.

Ako jeden z najvýraznejších rozdielov možno považovať úpravu práva na ochranu pred druhotnou viktimizáciou alebo opakovanou viktimizáciou (SR) verzus práva na ochranu pred druhotnou ujmom (ČR). V rámci detailnej a zrozumiteľnej úpravy tohto práva v zákone o obetiach trestných činov ČR sú vymedzené významné inštitúty, ktoré majú slúžiť na ochranu a zabezpečenie bezpečia pre obeť. Je to najmä zabránenie kontaktu obeť s páchatelom trestného činu, úprava spôsobu vykonania výsluchu obeť, spôsob podania vysvetlenia zvlášť zraniteľnými obeťami. Z týchto ustanovení je zrejмый záujem zákonodarcu, aby bolo trestné konanie vedené s maximálnou ohľaduplnosťou voči obeť trestného činu. Jedným z prostriedkov restorácie obeť trestného činu, ktorý v slovenskej právnej úprave absentuje, je právo obeť na prehlásenie o dopade trestného činu na jej život (v odbornej literatúre sa označuje ako „victim impact statement“). Prehlásenie o dopade trestného činu na jej život je jej osobným právom, pre tento úkon sa nemôže nechať zastúpiť. Účelom takého prehlásenia obeť by malo byť jej psychické vyrovnanie sa s trestným činom. Na základe toho by bola obeť viac odolná voči sekundárnej viktimizácii, no tiež by to mohlo viesť k tomu, aby si páchatel uvedomil, čo spáchaním trestného činu spôsobil. Prehlásenie obeť podľa českej právnej úpravy môže byť urobené ústne do zápisnice alebo písomne a jeho obsah nie je zákonom upravený. Pre prípad, že sa obeť rozhodne urobiť prehlásenie písomnou formou, môže na ten účel použiť vzorový formulár, ktorý je k dispozícii na internetovej stránke Polície Českej republiky.⁵¹ Takéto prehlásenie obeť môže obsahovať aj prílohy, a to napríklad lekárske správy, fotografie, znalecké posudky, a iné. Jedným z argumentov, prečo by tento inštitút bol vhodný aj pre slovenskú právnu úpravu je ten, že obeť často sama nedokáže popísať svoju situáciu a nevie sama určiť, čo všetko bolo v jej živote ovplyvnené tým, že na nej bol spáchaný trestný čin. Prehlásenie obeť by následne mohlo mať vplyv na rozhodovanie súdu o jej nároku na náhradu nemajetkovej

---

⁵¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Sekcia Prevence. *POMOC OBĚTEM TČ. Právo na prohlášení o dopadu trestného činu*. 2022, [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-prohlaseeni-o-dopadu-trestneho-cinu.aspx>.

ujmy. Tým by pomoc pre obeť trestných činov bola viac konkrétna a cieľená na konkrétne potreby individuálnej obeť. Tiež obeť trestného činu, ktorá nie je ešte rozhodnutá konať (napríklad v prípade domáceho násillia), by si mohla na základe verejne dostupného vzorového formulára sama zhodnotiť, ktoré oblasti svojho života má násillím páchaným na jej osobe zasiahnuté. O to väčší význam má takéto prehlásenie z dôvodu, že môže byť následne použité aj ako dôkazný prostriedok pri rozhodovaní o vine páchatela a výške trestu, ktorý by mu mal byť za jeho trestnú činnosť uložený. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že prehlásenie obeť o dopade trestného činu na jej život má význam z hľadiska predchádzania sekundárnej viktimizácii obeť, a tiež z hľadiska pomoci obeťi zo strany štátu vysporiadať sa s následkami trestného činu.

Tiež je potrebné poukázať na úpravu práva na ochranu súkromia obeť trestného činu v českej právnej úprave, ktorá v slovenskej právnej úprave absentuje. Samostatná úprava podmienok poskytovania osobných údajov obeťi by prispela k väčšej ochrane obeťi a jej blízkych osôb.

Rozdielnosť úpravy možno pozorovať aj v rámci práva na právnu pomoc, ktorú v Slovenskej republike poskytujú viaceré subjekty (Centrum právnej pomoci, subjekt poskytujúci pomoc obeťiam a advokát), pričom v Českej republike sú to len advokáti.

Záver

V závere je možné konštatovať, že obidve právne úpravy týkajúce sa práv obeťi trestných činov v Slovenskej aj Českej republike vedú k posilneniu a skvalitneniu ich práv. Dotknuté právne úpravy vykazujú veľa spoločných znakov, no tiež je možné nájsť isté odlišnosťi. V oboch zákonoch sú jednoznačne vymedzené pojmy ako obeť, obzvlášť zraniteľná obeť a tiež zásady ochrany a podpory obeťi. Na druhej strane je zákon o obeťiach trestných činov ČR čo do rozsahu úpravy práv obeťi trestných činov rozsiahlejší, nakoľko je v ňom upravených šesť práv obeťi a v slovenskom zákone je ich upravených päť. Z českej právnej úpravy je zrejmá jej výhoda dlhšej časovej platnosťi, teda že vstúpila do platnosťi v roku 2013 a reflektovala na viaceré podnety z praxe. Slovenská právna úprava je účinná od roku 2018 a stále sa vyvíja. Bolo by prínosom, keby sa v časti úpravy práv obeťi trestných činov vo väčšej miere inšpirovala českou právnou úpravou, a to najmä právom obeťi trestného činu na ochranu pred druhotnou ujmom a právom obeťi trestného činu na ochranu súkromia.

***

Abstract

The rights of victims of criminal offenses in the comparative context of the Slovak and Czech act on victims of criminal offenses

In conclusion, it can be concluded that both legal regulations regarding the rights of crime victims in Slovakia and the Czech Republic lead to the strengthening and improvement of their rights. The legislation in question has many common features, but it is also possible to find certain differences. Both laws clearly define terms such as victim, particularly vulnerable victim, as well as the principles of victim protection and support. On the other hand, the law on victims of crimes in the Czech Republic is more extensive in terms of the scope of regulation of the rights of victims of crimes, as it regulates six rights of victims and five of them are regulated in the Slovak law. The advantage of the longer period of validity of the Czech legislation is obvious, that is, it entered into force in 2013 and reflected on several suggestions from practice. Slovak legislation has been effective since 2018 and is still evolving. It would be beneficial if, in the part of the regulation of the rights of victims of crimes, it was inspired to a greater extent by the Czech legal regulation, in particular the right of the victim of a crime to protection against secondary harm and the right of the victim of a crime to the protection of privacy.